

Kállai Ernő művészettörténész ösztöndíj II. év végi munkabeszámoló, Paksi Endre

Pályázati témám a Magyar Népköztársaság mérnök-művész csoportja(i) – a szervezetbe tömörülő luminokinetikusok tevékenységének földolgozása. A második évben az első évben összegyűjtött adatokat rendszerezni kezdtem, tovább bővítettem és az értelmezésüket megkezdtem.

E csoportnevek mentén meg tudtam – nem teljes bizonyossággal – határozni az időhatárokat, milyen keretek közt voltak e csoportnevek érvényben. Azonosítottam, mi volt e két csoport, a MTESZ-MIE és a Kineteam tagsága a vonatkozó időszakban. Mivel a luminokinetizmus megjelenése a Magyar Népköztársaságban nem kizárólag a két csoport főnállásának időszakára és csoporttagságának tevékenységére korlátozódik, ezért értelmezhetőségük érdekében a csoporttagok csoporttagságon kívüli vonatkozó tevékenységéről, illetve nem csoporttagok országhatáron belüli, egyidejű tevékenységéről is gyűjtöttem információt. A két kronologikus olvasó, amelyeket első éves ösztöndíjasként elkészítettem, jóval tovább bővült. A kronológiát minimális újabb, jelentősebb tételekkel kellett csak kiegészítenem; az újabb információk a kronológiában szereplő, már ismert tételekhez szolgálnak adalékul. Ez egy szintén tovább gazdagodott bibliográfiát is eredményezett értelemszerűen.

Az összegyűjtött anyag földolgozását megkezdtem a második évben, publikációk formájában elhelyezésükről gondoskodtam az exindex.hu felületén.

A luminokinetika ügye sajnálatos módon történelmileg nem tekinthető sem a művészeti intézményrendszer, sem a művészettörténet-írás fősodrába tartozónak; a csoport(ok) tevékenysége egy nem támogató közegben bontakozik ki, amelyet igyekeznek a tagok támogatóvá alakítani. Ezt szükségesnek éreztem az elérhető dokumentumok alapján bizonyítani, s a nyelvi hátráltatás nyomai alapján azt a fogalmi közeget vázolni, ahol az absztrakt, az iparművészet mentén a luminokinetika érvényesülését elindíthatta, ez lett az első publikáció.

A második publikációban rögzítem a tagságot, időbeli határokat. A MTESZ-MIE ISZ megalakulásáig kronologikusan közlöm az eddig e szempontrendszer szerint publikálatlan hazai (illetve csoporttagok általi külföldi, nem csoporttagok általi országon belüli) luminokinetikus megnyilvánulásokat. Mindez megrajzolja a csoport megalakulásának feltételeit; az egyre enyhülő kultúrpolitikai légkört, amelyet az időben egymásra következő szövegek kulcsszavainak változásai, az intézményrendszer engedékenyebb válása tanúsít.

A tervezett szöveg tartalma egy publikáció terjedelmén túllépett; ezért – a Bizottság javaslatával egyetértésben – a kultúrpolitikai változások pontos követése érdekében egy harmadik publikációt készítettem elő. Ebben a csoportra közvetlenül vonatkozó szövegeket igyekszem illeszteni narratíváik mentén az előző publikációkban vázolt országos kontextusukba, már konkrét csoporttevékenységük részletes elemzése mentén.

A kutatási tervnek megfelelően kívánom folytatni a már összegyűjtött, de még nem értelmezett adatok további szöveges publikációit az eddig publikáltakra építkezvén: a köztéri megnyilvánulásokat, a nemzetközi kapcsolatokat, és a csoportok utóéletét a következő évben. Ez egyben egy rangos budapesti kiállítóhelyen a tervek szerint 2020-ban megvalósuló kiállítás előkészítéseként is fog zajlani.

Munkámnak különös súlyt ad, hogy Tilless Béla, a csoportok egyik kulcsfigurája e hónapban elhunyt. Nagyon remélem, hogy munkájának méltó rögzítője lehetek. A Balogh-hagyaték valószínűleg elkallódott e második év során, melyet még az első évben dokumentálni tudtam. A mozgóképi országos archívum elérhetlensége hátráltatta a kutatást.

A nemzetközi publikáció lehetőségei irányában tájékozódtam, német nyelvterületen.